

Anna Suchodolska

***Międzynarodowe słownictwo
kardiologiczne i kardiochirurgiczne***

DOM
WYDAWNICZY

ELIPSA

MIĘDZYNARODOWE SŁOWNICTWO
KARDIOLOGICZNE I KARDIOCHIRURGICZNE

Pracownia Językoznawstwa Stosowanego
Instytut Polonistyki Stosowanej
Uniwersytetu Warszawskiego

Anna Suchodolska

MIĘDZYNARODOWE SŁOWNICTWO
KARDIOLOGICZNE
I KARDIOCHIRURGICZNE

na przykładzie języka polskiego, rosyjskiego i angielskiego
(terminologia – profesjonalizmy – słownictwo środowiskowe)

Warszawa 2015

Wydanie publikacji sfinansowano ze środków na badania naukowe
Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego

Recenzenci:

Józef Porayski-Pomsta, Jacek Warchala

Redaktor naukowy:

Stanisław Dubisz

Projekt okładki:

Izabela Bartnik

Korekta:

zespół

© Copyright by Hanna Sukhadolskaya (Anna Suchodolska)
and Dom Wydawniczy „Elipsa”,
Warszawa 2015

ISBN 978-83-8017-032-2

Opracowanie komputerowe, druk i oprawa:
Dom Wydawniczy ELIPSA,
ul. Inflancka 15/198, 00-189 Warszawa
tel./fax 22 635 03 01, 22 635 17 85,
e-mail: elipsa@elipsa.pl, www.elipsa.pl

Mojej Mamie – Helenie Suchodolskiej

Spis treści

Przedmowa	9
Wykaz stosowanych skrótów i oznaczeń	10
I. Wstęp	11
II. Uściślenia terminologiczne	23
III. Charakterystyka polskiej, rosyjskiej i angielskiej terminologii kardiologicznej i kardiochirurgicznej	42
1. Klasy funkcjonalne terminów	42
2. Cechy semantyczne terminów	42
3. Budowa słowotwórcza terminów	46
IV. Charakterystyka słownictwa środowiskowego polskojęzycznych, rosyjskojęzycznych oraz angielskojęzycznych kardiologów i kardiochirurgów	50
1. Cele badań i charakterystyka respondentów	50
2. Charakterystyka słownictwa środowiskowego polskojęzycznych, rosyjskojęzycznych oraz angielskojęzycznych kardiologów i kardiochirurgów	93
2.1. Frekwencja profesjolektyzmów	93
2.2. Klasy funkcjonalne profesjolektyzmów	98
2.3. Cechy semantyczne profesjolektyzmów	101
2.4. Budowa słowotwórcza profesjolektyzmów	104
2.4.1. Derywaty semantyczne	104
2.4.2. Derywaty morfologiczne	109
2.4.2.1. Derywaty afiksalne	109
2.4.2.2. Derywaty wsteczne	110
2.4.2.3. Derywaty paradygmatyczne	111

2.4.2.4. Uniwerbizmy	112
2.4.2.5. Kontaminacje	116
2.4.2.6. Złożenia	116
2.4.3. Derywaty frazeologiczne	117
2.4.4. Zapożyczenia	119
2.5. Frekwencja socjolektyzmów	126
2.6. Klasy funkcjonalne socjolektyzmów	129
2.7. Cechy semantyczne socjolektyzmów	130
2.8. Budowa słowotwórcza socjolektyzmów	132
2.8.1. Derywaty semantyczne	132
2.8.2. Derywaty morfologiczne	136
2.8.2.1. Derywaty afiksalne	136
2.8.2.2. Derywaty wsteczne	137
2.8.2.3. Derywaty paradygmatyczne	137
2.8.2.4. Uniwerbizmy	137
2.8.2.5. Kompozycje	137
2.8.3. Derywaty frazeologiczne	138
2.8.4. Zapożyczenia	139
V. Wnioski	148
Bibliografia	155

Przedmowa

Monografia autorstwa Anny Suchodolskiej jest pierwszą próbą ukazania określonego w tytule działu specjalistycznego słownictwa medycznego w ujęciu komparatystycznym.

Autorka zarysowała całość procesów leksykalno-słowotwórczych, determinujących zjawiska nominacji, które zachodzą na gruncie terminologii, profesjolektów i socjolektów kardiologów oraz kardiochirurgów.

Uwzględnienie trzech obszarów językowych: polskiego, rosyjskiego i angielskiego pozwoliło na ukazanie wspólnych tendencji rozwojowych, wzajemnych wpływów i dyferencjacji leksykalnej, a zarysowane tło socjolingwistyczne umożliwia interpretację procesów nominacyjnych w kontekście czynników zewnętrznojęzykowych i pozajęzykowych.

Monografia autostwa Anna Suchodolskiej w oryginalny sposób wpisuje się w nurt interpretacji przemian współczesnego słownictwa specjalistycznego w kontekście europejskiego (a także światowego) kontinuum kulturowego.

Kierownik Pracowni Językoznawstwa Stosowanego
Instytutu Polonistyki Stosowanej UW
Prof. dr. hab. Stanisław Dubisz

Wykaz stosowanych skrótów i oznaczeń

- CLAY = CLAYTON Thomas L.: Taber's cyclopedic medical dictionary. 13th ed. Philadelphia 1977.
- DOX = DOX Ida (i in.): Melloni's Illustrated Medical Dictionary. Baltimore 1979.
- FED = FEDOTOV Vasilij D.: Bol'shoj slovar' medicinskih terminov. Moskva 2007.
- GEN = GENNARO Alfonso R. (red.): Blakiston's Gould medical dictionary. A modern comprehensive dictionary of the terms used in all branches of medicine and allied sciences. New York (etc.) 1979.
- KOM = KOMENDER Janusz (red.) (i in.) Wielki słownik medyczny. Warszawa 1996.
- MAZ = MAZUREK Walentyna (i in.): Leksykon kardiologiczny – od Addisona do Woolera. Wrocław 2005.
- PIOT = PIOTROWSKI Wiktor: Nozologia kardiologicznych metod, objawów i zespołów chorobowych pochodzących od nazwisk autorów. (Leksykon). Jawor 1996.
- STM = Słownik terminów medycznych [online]. [dostęp 16 stycznia 2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://sloownik.mesh.pl>.
- WN = WNĘTRZAK Iwona: Słownik kardiologiczny polsko-niemiecko-angielski = Wörterbuch der Kardiologie Deutsch-Englisch-Polnisch = Dictionary of cardiology English-German-Polish. Warszawa 2011.
- ZAN = ZANIEWSKI Jan, HAJCZUK Roman: Podręczny słownik medyczny polsko-rosyjski i rosyjsko-polski. Warszawa 2006.

I

Wstęp

Wielu językoznawców badało terminologię prawną (Maria Teresa Lizisowa¹, Aleksander Zajda², Leonid M. Golikov³), techniczną (Hanna Jadacka⁴), chemiczną (Jerzy Biniewicz⁵), teatralną (Jerzy Bujański⁶), leśną (Ewa Pajewska⁷) itd.

Zagadnienia dotyczące terminologii medycznej budziły również żywe zainteresowanie różnych badaczy: Stanisława Skorupki (1948)⁸, Felicji Wysockiej (1980)⁹, Karina Musiołka-Choińskiego (1986, 1987)¹⁰, Wandy Budziszewskiej

¹ LIZISOWA Maria Teresa: *Podstawowe terminy prawne w statutach staropolskich na tle słowiańskim: studium semantyczne*. Kraków 1995.

² ZAJDA Aleksander: *Studia z historii polskiego słownictwa prawniczego i frazeologii*. Kraków 2001.

³ GOLIKOV Leonid M.: *Razvitie terminologii ugołownogo prava v russkom Źyke XVIII veka*. Wologda 2008.

⁴ JADACKA Hanna: *Termin techniczny – pojęcie, budowa, poprawność*. Warszawa 1976.

JADACKA Hanna: *Z zagadnień polskiej terminologii technicznej*. [W:] KURKOWSKA Halina (red.): *Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień: praca zbiorowa*. Warszawa 1981, s. 220–239.

⁵ BINIEWICZ Jerzy: *Rozwój polskiej terminologii chemii nieorganicznej*. Opole 1992.

⁶ BUJAŃSKI Jerzy Ronard: *Aleksandra Fredry słownictwo teatralne. Próba podsumowania*. [W:] ZALESKI Jan (red.): *Symbolae Polonicae in honorem Stanisłai Jodłowski*. Wrocław 1972, s. 41–46.

⁷ PAJEWSKA Ewa: *Słownictwo tematycznie związane z lasem w kontekście badań nad językami specjalistycznymi*. Szczecin 2003.

⁸ SKORUPKA Stanisław: *Przeñośnie z zakresu pojęć lekarskich*, „Poradnik Językowy”, 1948, z. 1, s. 12–16.

⁹ WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom I. *Anatomia. Proste prymarne nazwy motywowane*. Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk 1980.

WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom II. *Anatomia. Jednowyrazowe nazwy motywowane*. Kraków 1994.

WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom III. *Anatomia. Nazwy dwuwyrazowe*. Kraków 2007.

¹⁰ MUSIOŁEK-CHOIŃSKI Karin: *Polskie nazwy chorób: studium z terminologii medycznej*. Wrocław 1986.

MUSIOŁEK-CHOIŃSKI Karin: *Terminy medyczne a zasady tworzenia terminów naukowych*, „Rozprawy Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego” 15, 1987, s. 113–131.

(1989)¹¹, Mariusza Górnicza (1997)¹², Romana Hajczuka (1997)¹³, Alicji Kacprzak (2000)¹⁴ i in.

Od dawna refleksje terminologiczne¹⁵ wraz z różnego rodzaju szkicami z historii medycyny pojawiają się w czasopismach naukowych, w książkach oraz w prasie (zob. prace Franciszka Giedroycia¹⁶, Kornela Michejdy¹⁷, Jana Rossa¹⁸, Jana Doroszewskiego¹⁹, Wiktora Piotrowskiego²⁰, Zenona Klemensiewicza²¹, Dariusza Baronasa²² i in.).

Przedstawimy przegląd opracowań terminologii medycznej, opierając się na podziale terminologii na terminologię ogólną i terminologię szczegółową.

Terminologia ogólna zajmuje się opracowaniem teorii technolektu (język techniczny, żargon), określeniem pojęcia terminu, ustaleniem ogólnej typologii terminów

¹¹ BUDZISZEWSKA Wanda: *O niektórych nazwach chorób*. [W:] POPOWSKA-TABORSKA Hanna (red.) *Paralele w rozwoju słownictwa języków słowiańskich*. Wrocław [etc.] 1989, s. 200–202.

¹² GÓRNICZ Mariusz: *Sposoby i granice kompresji terminów (Na podstawie terminologii medycznej – nazwy nowotworów)*, „Poradnik Językowy”, 1997, z. 2, s. 25–82.

¹³ HAJCZUK Roman: *K voprosu o valentnosti terminov-glagolov pod'azyka medicyny. O valencyjności terminów – czasowników subjęzyka medycyny*. Białystok 1997.

¹⁴ KACPRZAK Alicja: *Anatomia jako czynnik strukturyzacji terminologii (na przykładzie terminologii medycznej)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. XLV, 2000, s. 37–44.

¹⁵ Redaktor i tłumacz A. Wilare (1892) omówił we wstępie liczne wątpliwości (jak również i swoje założenia) dotyczące układania słownika terminów medycznych: „Нужно-ли было всё названія статей переводить по-русски, или давать ихъ на латискомъ языкѣ, или, наконецъ, подобно оригиналу, рядомъ с латинскими термини technici, давать рускія названія, принятые въ нашей медицинској литературѣ” („Trzeba było wszystkie nazwy artykułów przetłumaczyć na rosyjski, albo dać ich po łacińsku, albo, jak w oryginale, obok łacińskich *termini technici* podać nazwy rosyjskie, które przyjęte są w literaturze medycznej”) Zob. VILARE A.: *Ėnciklopedičeskij medicinskij slovar'*. C.-Peterburg 1892, s. V.

¹⁶ GIEDROYĆ Franciszek: *Jak się rozwijało mianownictwo lekarskie polskie?* „Gazeta Lekarska” 53, 1919, nr 19, s. 220–224, nr 20, s. 237–242, nr 21, s. 254–259.

¹⁷ MICHEJDA Kornel: *W sprawie polskich terminów anatomicznych*, „Język Polski”, 1959, z. 39, s. 220–222.

MICHEJDA Kornel: *Jeszcze w sprawie polskich terminów anatomicznych*, „Język Polski”, 1960, z. 40, s. 151–154.

¹⁸ ROSS Jan: *Z zagadnień polskiej terminologii lekarskiej. O nazwach: miano, krwawnice, błonica, płonica, zimnica, krztusiec, dławiec, rwa kulszowa*, „Polski Tygodnik Lekarski”, 1962, nr 45, s. 1767–1768.

¹⁹ DOROSZEWSKI Jan.: *O języku medycyny*. [W:] MIODEK Jan (red.): *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny Forum Kultury Słowa*. Wrocław 1996, s. 253–255.

²⁰ PIOTROWSKI Wiktor: *Medycyna polska epoki kontrreformacji (1600–1764)*. Jawor 1996.

PIOTROWSKI Wiktor: *Polska medycyna oświeceniowa*. Jawor 1997.

PIOTROWSKI Wiktor: *Szkice z historii polskiej medycyny*. Jawor 1997.

²¹ KLEMENSIEWICZ Zenon: *Historia języka polskiego*. Wyd. 7. Warszawa 1999, s. 632–634.

²² BARONAS Dariusz: *Choroby i epidemie*. [W:] ALIŠAUSKAS Vytautas (oprac.): *Kultura Wielkiego Księstwa Litewskiego: analizy i obrazy*. Wyd. 2. Kraków 2011, s. 131–142.

oraz opracowaniem parametrycznych charakterystyk systemów terminologicznych²³. Wśród najważniejszych publikacji z zakresu terminologii ogólnej są prace autorstwa Aleksandra A. Reformatskiego (1959)²⁴, Valerija P. Danilenko (1977)²⁵, Stanisława Gajdy (1990)²⁶, Sergeja D. Šelova²⁷ (2003), Aleksandry V. Superanskiej (2004)²⁸, Jerzego Lukszyna (2001, 2005)²⁹, Roberta Szymuli (2008)³⁰.

„Zadaniem terminologii szczegółowej, – pisze Jerzy Lukszyn, – jest opis słownictwa specjalistycznego danego języka z punktu widzenia jego charakterystyk ilościowych, formalnych, genetycznych, derywatologicznych i in.”³¹

Najważniejszymi cechami formalnymi są przynależność morfologiczna terminu, długość terminu, produktywność słowotwórcza terminu i in. Analiza formalnojęzykowa terminów lingwistycznych zajmuje poczesne miejsce np. w rozprawie doktorskiej Galiny A. Gvozdovič³². Najczęściej jednak analizie formalnojęzykowej towarzyszy analiza semantyczna lub analiza leksykalno-słowotwórcza terminów.

Do głównych zadań analizy semantycznej terminów należą: 1) określenie specyfiki znaczenia terminologicznego, 2) odtworzenie hierarchii stosunków znaczeniowych łączących odrębne jednostki terminologiczne w ramach wspólnego leksykonu, 3) charakterystyka podstawowej struktury semantycznej leksykonu terminologicznego³³. Właściwości semantyczne niemieckich terminów medycznych przedstawione są np. w rozprawie doktorskiej Vladimira V. Ivanova³⁴.

Zadaniem terminoznawstwa kognitywnego jest analiza typów myślenia zawodowego z wykorzystaniem odpowiednich paradygmatów konceptualnych, ujętych

²³ LÛKŠIN Ūrij, ZMARZER Wanda: *Teoretyczne podstawy terminologii*. Wyd. 2. Warszawa 2006, s. 11.

²⁴ REFORMATSKIJ Aleksandr A.: *Čto takoe termin i terminologija*. Moskva 1959.

²⁵ DANILENKO Valerij P.: *Russkaâ terminologija: Opyt lingvističeskogo opisaniâ*. Moskva 1977.

²⁶ GAJDA Stanisław: *Wprowadzenie do teorii terminu*, Opole 1976.

²⁷ ŠELOV Sergej D.: *Termin. Terminologičnost'. Terminologičeskie opredeleniâ*. Sankt-Petersburg 2003.

²⁸ SUPERANSKAÂ Aleksandra V. (i in.): *Obšaâ terminologija: Voprosy teorii*. Wyd. 3. Moskva 2004.

²⁹ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005.

LUKSZYN Jerzy, ZMARZER Wanda: *Teoretyczne podstawy terminologii*. Warszawa 2001.

³⁰ SZYMULA Robert: *Lingvističeskie aspekty sozdaniâ mnogoâzyčnogo terminologičeskogo slovarâ*. Białystok 2008.

³¹ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005, s. 11.

³² GVOZDOVIČ Galina A.: *Grammatičeskaâ terminologija russkogo i beloruskogo âzykov: istoki, struktura, funkcionirovanie*. Minsk 2008.

³³ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005, s. 13.

³⁴ IVANOV Vladimir V.: *Semantičeskie osobennosti medicinskih terminov (na materiale nemec-kogo âzyka)*. Moskva 1996.

w postaci pewnego rodzaju makroznaków, czyli branżowych leksykonów terminologicznych³⁵. Anastasiâ V. Perfil'eva uważa, iż analiza kognitywna terminów uwarunkowana jest ustaleniem antropocentrycznego paradygmatu w lingwistyce³⁶. W rosyjskiej kognitywnej szkole naukowej prof. Valentyny F. Novodranovej pojawiły się kognitywne analizy terminologii medycznej dokonane przez Lûbov' F. El'covą, Elenę V. Varnavską i in.³⁷

Terminoznawstwo kontrastywne nastawione jest na ujawnienie rozbieżności między porównawczymi systemami terminologicznymi (w tym kontekście na plan pierwszy wysuwa się terminologia historyczna)³⁸. Analizą terminologii historycznej³⁹ zajmowali się Kazimež Lûcyn'ski⁴⁰, Teresa Friedelówna⁴¹, Felicja Wysocka⁴², Lucyna Jankowiak⁴³, Leonid M. Golikov⁴⁴ i in.

³⁵ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005, s. 12.

³⁶ PERFIL'EVA Anastasiâ V.: *Voprosy terminovedeniâ na stranicah žurnala „Filologiĉeskie nauki” (1958–2006)*, „Filologiĉeskie nauki”, 2007, nr 6, s. 106–110.

³⁷ EL'COVA Lûbov' F.: *Koncepty prostranstva v medicinskoj terminologii*. Râzan' 2000. VARNAVSKAĀ Elena V.: *Status i funkcionirovanie èponimov v medicinskoj terminologii ispan'skogo âzyka*. Woronież 2009.

³⁸ LÛKŠIN Ūrij, ZMARZER Wanda: *Teoretyczne podstawy terminologii*. Wyd. 2. Warszawa 2006, s. 11–12.

³⁹ O zainteresowaniu terminologią historyczną wspominał Aleksandr S. Gerd. Zob. GERD Aleksandr S.: *Âzyk nauki i techniki kak ob'ekt lingvistiĉeskogo izuĉeniâ*, „Filologiĉeskie nauki”, 1986, nr 2, s. 58.

⁴⁰ LÛCYN'SKI Kazimež: *Teoretiĉeskie i prikladnye aspekty formirovaniâ terminosistemy (na materiale russkoj i polskoj terminologii kosmonavtiki)*. Moskwa 1994.

⁴¹ FRIEDELÓWNA Teresa: *Terminologia medyczna w toruńskim farmaceutycznym „Onomasticum” P. Guldeniusza i w „Przymiocie” W. Oczki*, „Polszczyzna Regionalna Pomorza (zbiór studiów)”, t. 6, 1994, s. 29–35.

⁴² WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom I. *Anatomia. Proste pry-marne nazwy motywowane*. Wrocław [etc.] 1980.

WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom II. *Anatomia. Jednowyrazowe nazwy motywowane*. Kraków 1994.

WYSOCKA Felicja: *Polska terminologia lekarska do roku 1838*. Tom III. *Anatomia. Nazwy dwuwyrzowe*. Kraków 2007.

⁴³ Opracowanie Lucyny Jankowiak wyróżnia się obszernym materiałem badawczym. Lucyna Jankowiak zebrała wszystkie wyrazy i połączenia wyrazowe o znaczeniu medycznym, scharakteryzowała ich znaczenia, frekwencję, pochodzenie jednostek zapożyczonych, zinterpretowała zasób leksyki Stefana Falimirza w aspekcie znaczeniowym, strukturalnym, genetycznym, derywacyjnym oraz kwantytatywnym. Zob. JANKOWIAK Lucyna Agnieszka: *Słownictwo medyczne Stefana Falimirza. Początki polskiej renesansowej terminologii medycznej. T. I*. Warszawa 2005. JANKOWIAK Lucyna A.: *Słownictwo medyczne Stefana Falimirza. T. 2. Słownik*. Warszawa 2006.

⁴⁴ GOLIKOV Leonid M.: *Razvitie terminologii ugolovno go prava v russkom âzyke XVIII veka*. Wologda 2008.

Analiza dyskursu medycznego jest bardzo popularna w tradycji anglosaskiej (anglistyce)⁴⁵. M. Lacoste charakteryzuje taką analizę jako fascynującą: „The professional dialogue between physician and patient belongs to a socially crucial and linguistically fascinating situation” („Dialog między profesjonalnym-lekarzem a pacjentem jest ważną i ciekawą sytuacją lingwistyczną”)⁴⁶. Ellen Barton jest tego samego zdania; przytacza następujące argumenty: „Analysis of the discourse of the medical encounter provides important information for the description of institutional interaction in general and physician-patient interaction in particular. [...] The curriculum of many medical schools now include information about medical communication that draws on linguistic research” („Analiza dyskursu wizyty u lekarza dostarcza ważnych informacji do opisu komunikacji w szpitalu oraz do opisu komunikacji na poziomie „lekarz – pacjent” w szczególności. [...] Program nauczania w wielu szkołach medycznych zawiera teraz informacje o komunikacji medycznej, które wynikają z badań lingwistycznych”)⁴⁷.

W rusycystyce, białorusycystyce oraz ukrainistyce analiza dyskursu medycznego jest mniej popularna. Jediną znaną nam pracą sławistyczną (rusycystyczną) jest rozprawa Čong Zunga⁴⁸. W polonistyce tekst medyczny najczęściej staje się przedmiotem analizy autorów poszczególnych artykułów, np. Urszuli Kokot⁴⁹, Mariusza Górnicza⁵⁰ i in.

Zasady tworzenia nowych terminów i ich systematyczna rejestracja stanowią przedmiot derywatologii (termin Jerzego Lukszyna)⁵¹ i neologii terminologicznej^{52/53}. Podobne analizy wykrywają tendencje w rozwoju terminologii. Neologia

⁴⁵ Zob. np. opis badań, w rezultacie których przeanalizowane zostały 125 rozmów lekarzy z pacjentami: WOLFSON Nessa, JUDD Elliot (ed.): *Sociolinguistics and language acquisition*. Rowley 1983, s. 58.

⁴⁶ LACOSTE M.: *Doctor-Patient language*. [w:] MESTHIRE Rajend [ed.]. *Concise encyclopedia of sociolinguistics*. Amsterdam, New York, Oxford, Shannon, Singapore, Tokyo 1994, p. 152.

⁴⁷ BARTON Ellen: *Medicine and Language*. [W:] STRAZNY Philipp (ed.): *Encyclopedia of linguistics*. Vol. 2. M-Z. New York; Oxon 2005, s. 674.

⁴⁸ ČONG ZUNG: *Medicinskaâ terminologiâ v sisteme terminologii russkogo âzyka i v hudožestvennyh proizvedeniâh N.M. Amosova*. Minsk 1996.

⁴⁹ KOKOT Urszula: *Badania nad naukowym tekstem medycznym*. [W:] ARABSKI Janusz (red.) *Języki specjalistyczne język biznesu materiały konferencyjne*, Katowice, 16 maja 1997 r. Katowice 1997, s. 105–116.

⁵⁰ GÓRNICZ Mariusz: *Elementy anglojęzyczne w tekstach medycznych (na podstawie tekstów z dziedziny immunologii opublikowanych w miesięczniku „Problemy”)*. „Poradnik Językowy”, 2000, z. 2, s. 17–26.

⁵¹ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005, s. 12.

⁵² Ibidem, s. 12.

⁵³ Anastasiâ V. Perfil’eva używa innych terminów – *терминообразование / терминологическая номинация / ономаσιологическое терминоведение*. Zob. PERFIL’EVA Anastasiâ V.: *Voprosy terminovedeniâ na stranicah žurnala „Filologičeskie nauki” (1958–2006)*, „Filologičeskie nauki”, 2007, nr 6, s. 108.

imiennych terminów medycznych jest przedmiotem analizy Valentiny F. Novodranovej⁵⁴.

Analiza słowotwórcza terminów określających nazwy chorób przedstawiona jest w rozprawie doktorskiej Tat'âny A. Trafimenkovej⁵⁵. Tat'âna A. Trafimenkova twierdzi, iż dla terminologii medycznej właściwa jest derywacja morfologiczna, semantyczna i syntaktyczna. Autorka opisała cechy słowotwórcze właściwe każdej z grup semantycznych wyodrębnionych w badanym słownictwie. W rozprawie dokonana została również semantyczna oraz etymologiczna analiza terminów.

Terminoznawstwo konfrontatywne ukierunkowane jest na kojarzenie zbiorów terminologicznych w płaszczyźnie wspólnego pola pojęciowego⁵⁶. Bardzo często przedmiotem analizy stają się terminy medyczne języka słowiańskiego (rosyjskiego lub polskiego) i języka francuskiego, ponieważ pozwala to na wykrycie bardzo interesujących kontrastów morfemowych oraz kontrastów składniowych⁵⁷. Niejednokrotnie badacze sięgają do analizy konfrontatywnej rosyjskich oraz angielskich terminów (np. Tat'âna V. Puzevič⁵⁸, Sergej V. Grinev⁵⁹).

Głównym celem badawczym Kiry Ū. Peškovej było: 1) ujawnienie strukturalnych i semantycznych właściwości tłumaczenia rosyjskich oraz francuskich terminów, 2) ujawnienie czynników, które wpływają na kształcenie się nowego terminosystemu⁶⁰. Praca Kiry Ū. Peškovej ma wielkie znaczenie dla specjalistów, którzy zajmują się normalizacją terminów⁶¹.

⁵⁴ NOVODRANOVA Valentina F.: *Latinskie osnovy medicinskoj terminologii (imennoe slovoobrazovanie)*. Moskva 1989.

⁵⁵ TRAFIMENKOVA Tat'âna A.: *Terminologiâ bolesnej kak ob'ekt onomasiologičeskogo, semantiko-paradigmatičeskogo i leksikografičeskogo issledovaniâ*. Praca doktorska opracowana na Briańskim Uniwersytecie Państwowym im. I.G. Petrowskiego. Brânsk 2008.

⁵⁶ LUKSZYN Jerzy (red.): *Języki specjalistyczne. Słownik terminologii przedmiotowej*. Wyd. 2. Warszawa 2005, s. 11–12.

⁵⁷ PEŠKOVA Kira Ū.: *Funkcionirovanie medicinskoj terminologii: semantika, sintaktika (na materiale rusko-francuzskoj terminologii funkcional'noj diagnostyki nervnyh boleznej)*. Saratov 1996. KACPRZAK Alicja: *Terminologie medicale française et polonaise analyse formelle et sémantique*. Łódź 2000.

EREMINA Galina G.: *Sravnitel'noe opisanie medicinskoj terminologii, obrazvannoj po sposobu abbreviacii (na materiale francuzskogo i russkogo âzykov)*. Odessa 1992.

⁵⁸ PUZEVIČ Tat'âna V.: *Zakonomernosti nominacii v ũrudičeskoj terminologii (na materiale ugołovno-processual'nogo zakonodatel'stva Respubliki Belarus' i SŠA)*. Praca doktorska opracowana na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym. Minsk 2006.

⁵⁹ GRINEV Sergej V.: *Problemy normalizacii stroitel'noj terminologii (na materiale sopostavitel'nogo issledovaniâ kanadskogo i russkogo tezaurusov)*. Moskva 1977.

⁶⁰ PEŠKOVA Kira Ū.: *Funkcionirovanie medicinskoj terminologii: semantika, sintaktika (na materiale rusko-francuzskoj terminologii funkcional'noj diagnostyki nervnyh boleznej)*. Saratov 1996, s. 2.

⁶¹ Podobny charakter ma rozprawa doktorska Sergeja V. Grineva, który poruszył kwestie normalizacji terminologii budowlanej. Zob. GRINEV Sergej V.: *Problemy normalizacii stroitel'noj terminologii (na materiale sopostavitel'nogo issledovaniâ kanadskogo i russkogo tezaurusov)*. Moskva 1977.

W pracy Tat'any V. Puzevič wykryte zostały tendencje zachodzące w terminologii prawnej na podstawie porównania technik derywacyjnych charakterystycznych dla wyodrębnionych przez autorkę grup semantycznych⁶².

Do tej pory nie ukazała się żadna praca o charakterze porównawczym, napisana na podstawie analizy więcej niż dwóch zbiorów terminologii, co pozwoliłoby na wysunięcie reprezentatywnych wniosków. Dlatego interesujące byłoby dokonanie analizy słowotwórczej terminów medycznych, która wykryłaby tendencje zachodzące we współczesnym słownictwie medycznym.

W badaniach nad socjolektami również istnieje luka.

Zainteresowanie lingwistów socjolektami, „odmianami języka uwarunkowanymi istnieniem powiązanych w rozmaity sposób grup społecznych” pojawiło się już w końcu XIX wieku⁶³.

Terytorialnie i socjalnie ograniczone warianty języka od dawna są przedmiotem zainteresowań wielu badaczy. Do analizy różnych socjolektów i profesjolektów sięgali Bronisław Wieczorkiewicz⁶⁴, Jan Ożdżyński⁶⁵, Jadwiga Sułkowska⁶⁶, Janina Węgiel⁶⁷, Danuta Bartol-Jarosińska⁶⁸, Stanisław Kania⁶⁹, Klemens Stępnia⁷⁰, Teodozja Rittel⁷¹, Halina Zgólkowa⁷², Zdzisław Uniszewski⁷³,

⁶² PUZEVIČ Tat'ana V.: *Zakonomernosti nominacii v ūridičeskoj terminologii (na materiale ugo-
lovno-processual'nogo zakonodatel'stva Respubliki Belarus' i SŠA)*. Praca doktorska opracowana
na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym. Minsk 2006.

⁶³ GRABIAS Stanisław: *Język w zachowaniach społecznych*. Wyd. 2. Lublin 1997, s. 81.

⁶⁴ WIECZORKIEWICZ Bronisław: *O gwarach środowiskowych*, „Poradnik Językowy”, 1960,
nr 5, s. 225–232.

⁶⁵ OŹDŻYŃSKI Jan: *Polskie współczesne słownictwo sportowe*. Wrocław 1970.

⁶⁶ SUŁKOWSKA Jadwiga: *Z języka współczesnej młodzieży studenckiej*, „Poradnik Językowy”,
1973, s. 24–29.

⁶⁷ WĘGIEL Janina: *Frazeologia gwar środowiskowych w Szczecinie*, „Socjolingwistyka”, 1980,
nr 3, s. 153–160.

⁶⁸ BARTOL-JAROSIŃSKA Danuta: *Świadomość językowa robotników warszawskich: studium
leksykalno-semantyczne*. Warszawa 1986.

⁶⁹ KANIA Stanisław: *O polskiej gwarze szoferskiej*, „Socjolingwistyka”, 1980, nr 3, s. 105–121.
KANIA Stanisław: *Polska gwara konspiracyjno-partyzantska: 1939–1945*. Wyd. 2 rozsz. i popr.
Warszawa; Poznań 1986.

⁷⁰ STĘPNIAK Klemens: *Słownik gwar środowisk dewiacyjnych*. Warszawa 1986.

⁷¹ RITTEL Teodozja: *Z badań nad słownictwem społeczno-moralnym studentów (podejście socjo-
lingwistycznie)*. „Socjolingwistyka”, 1991, nr 10, s. 59–70.

⁷² ZGÓLKOWA Halina: *Specyfika języka młodzieżowego w świadomości uczniów*, „Socjolingwi-
styka”, 1991, nr 11, s. 99–107.

⁷³ UNISZEWSKI Zdzisław: *Żargon zawodowy pracowników śledczych i operacyjnych: problematyka
kryminalistyczna*. Wrocław 1999.

Ewa Kołodziejczyk⁷⁴, Larisa V. Pribytova⁷⁵, Marcin Lewandowski⁷⁶, Dorota Dziadosz⁷⁷ i in.

Teoretyczne problemy socjolingwistyczne rozpatrywali Władysław Lubaś⁷⁸, Roger T. Bell⁷⁹, Ūrij D. Dešeriev⁸⁰, Bogusław Dunaj⁸¹, Leonid P. Krysin⁸², Urszula Źydek-Bednarczuk⁸³, Stanisław Grabias⁸⁴, Aleksander Wilkoń⁸⁵, Stanisław Gajda⁸⁶, Aleksander D. Švejcer⁸⁷ i in.

Zarówno w językoznawstwie rusycystycznym, jak polonistycznym i anglistycznym najmniej zbadane są profesjonalnie ograniczone grupy (odpowiednio ich socjolekty), w tym socjolekt medyczny.

Przeprowadzenie badań nad tym socjolektem jest skomplikowane głównie dlatego, że lekarzy charakteryzuje elitarna świadomość i silna zawodowa solidarność. Ponadto, lekarze zdają sobie sprawę z tego, że duża liczba używanych przez nich leksemów ma zabarwienie pejoratywne. Lekarze niechętnie biorą udział w badaniach socjolingwistycznych, ponieważ nie chcą uchylać rąbka tajemnicy w sprawach języka, którym się posługują podczas rozmów z kolegami. Przykładowo, w moich badaniach wzięło udział zaledwie 12,5% lekarzy, do których adresowana była prośba o wypełnienie ankiety. Na marginesie zauważymy, że znacznie łatwiejsze jest prowadzenie badań socjolingwistycznych w środowisku

⁷⁴ KOŁODZIEJCZYK Ewa: *Metafory socjolektalne*, „Studia Językoznawcze”, t. 2, Szczecin 2003, s. 147–155.

⁷⁵ PRIBYTOVA Larisa V.: *Professional'nyj Źyky šahterov Kemerovskoj oblasti (terminologija i Źargon)*. Praca doktorska opracowana na Kiemierowskim Uniwersytecie Państwowym. Kiemerowo 2006.

⁷⁶ LEWANDOWSKI Marcin: *Język subkultury punków*. Poznań 2007.

⁷⁷ DZIADOSZ Dorota: *Socjolekt studentów uczelni szczecińskich i petersburskich: charakterystyka leksykalno-słotwórcza rzeczowników*. Szczecin 2008.

⁷⁸ LUBAŚ Władysław: *Spoleczne uwarunkowania współczesnej polszczyzny. Szkice socjolingwistyczne*. Kraków 1979.

⁷⁹ BELL Roger T.: *Sociolingvistika. Celi, metody i problemy*. Moskwa 1980.

⁸⁰ DEŠERIEV Ūrij D. (red.): *Teoretičeskie problemy socialnoj lingvistiki*. Moskwa 1981.

⁸¹ DUNAJ Bogusław: *O kilku problemach metodologicznych socjolingwistycznych badań języka mówionego (w świetle dotychczasowych doświadczeń)*, „Socjolingwistyka”, 1987, nr 6, s. 29–37.

⁸² KRYSIN Leonid P.: *Sociolingvističeskie aspekty izučeniâ sovremennogo russkogo Źyka*. Moskwa 1989.

⁸³ ŹYDEK-BEDNARCZUK Ursula: *O kilku problemach metodologicznych badania rozmowy potocznej*. „Socjolingwistyka”, 1993, nr 12/13, s. 21–37.

⁸⁴ GRABIAS Stanisław: *Język w zachowaniach społecznych*. Wyd. 2. Lublin 1997.

⁸⁵ WILKOŃ Aleksander: *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*. Wyd. 2. Katowice 2000.

⁸⁶ GAJDA Stanisław: *Polszczyzna wobec kultury polskiej i europejskiej*. [W:] GAJDA Stanisław (red.): *Język polski w europejskiej przestrzeni kulturowo-językowej*. Opole 2008, s. 9–75.

⁸⁷ ŠVEJČER Aleksandr D.: *Sovremennââ sociolingvistika. Teriâ, problemy, metody*. Wyd. 2. Moskwa 2009.

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

